

ד.א.ל.ח.ר.ג.

עלון לשבת קודש

דברי מחשבה והלכה, ומהנעשה בבתי הכנסת

בחסות מועצה דתית אשדוד

נושא השבוע: ט"ו בשבט

ההפטרה: "ותשר דבורה" (שופטים ה')

ט' שבט תשפ"ה 1563 (שנה ל')

פרשת בשלח וסדר ט"ו בשבט

"ויבואו מרתה ולא יכלו לשתות מים ממרה כי מרים הם..."

"ויורהו ה' עץ וישלך אל המים וימתקו המים" (פז, כג-כד)

אמר חכמינו ז"ל (גמרא ע"ז ה): "אין מים אלא תורה", כל מקום שכתוב "מים" - דורשים זאת על התורה הקדושה... ואם מר ללומדים הן מצד קושי הבנת השיעור, מחמת טרדות היום יום וקושי הפרנסה, עייפות ושאר מניעות... "ולא יכלו לשתות מים כי מרים הם". "ויורהו ה' עץ"? - מה העיצה שמציע ריבונו של עולם? "וישלך אל המים וימתקו המים" - ידע שכל המניעות הן מצד היצר הרע שיודע את גודל חשיבות לימוד התורה וערכה שלא יסולא מפז, ולכן "ישלך" עצמו ללימוד תורה כפי כוחו ויקבע עיתים לתורה בכל יום למרות הכל, שכל המקבל עליו עול תורה מעבירים ממנו עול דרך ארץ, ובסופו של דבר "וימתקו המים" - דברי התורה יהיו ערבים ומתוקים לחיכו וכל הטרדות יתגמדו....

"והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל וכאשר יניחו ידו וגבר עמלק" (יז, יא)

שואלת המשנה בראש השנה (כט): "וכי ידיו של משה עושות מלחמה? אלא כל זמן שהיו ישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין את ליבם לאביהם שבשמים היו מתגברים ואם לאו היו נופלים". גם הברכות שאנו מברכים על המאכלים שאנו אוכלים נועדו להזכיר לנו להרים עיניים לשמים ולזכור שכל הטוב המושפע עלינו הוא מבורא עולם וכשמברכים ברכות כראוי מילה במילה זוכים לסיעתא דשמיא ולניצחון על אויבינו ומבקשי רעתנו ולסלוק הפורענות. ועוד מובא במדרש רבה (כמדבר פרשה נח): שדוד המלך תיקן לומר מאה ברכות בכל יום כיוון שהיו מתים מישראל מאה אנשים ר"ל וכשעשו כך פסקה המגיפה.

ברכת המזון בכוונה שהצילה

בשכונה אחת היה מתגורר יהודי מבוגר שבכל התנהלותו התנהג בצורה מאוד פשוטה, אולם כשהגיע לברכת המזון, הוא בירך כאחד החסידים אשר בארץ, בצורה שלא תאמה להנהגת חייו במהלך היום יום. אחד ממכריו, ניגש אליו ושאלו: "מהו סוד ההנהגה שלך שכשאתה מגיע לברכת המזון אתה נהפך לאדם אחר?". השיב לו: "הייתי ילד כבן שתיים עשרה בחיידר בפולניה, יום אחד בא לחזק אותנו הרה"ג מאיר שפירא מלובלין מייסד הדף היומי, וכך הוא אמר לנו: "ילדים יקרים, האם אתם יודעים איזה אות לא מופיעה בברכת המזון?" וכאן הוא הקריא מה שכתוב ב"באר היטב" ("או"ח הלכות ברכת המזון סימן קפ"ה אות א'): "מצאתי למה אין אות פ"א סופית (ף) בברכת המזון! לפי שכל מי שמברך ברכת המזון בכוונה, אין שולט בו לא חרון אף ולא שצף ולא קצף, ומזונותיו מצויים לו ברווח ובכבוד כל ימיו.

אמר לנו המהר"ם שפירא זצ"ל שכל ילד יקבל על עצמו בקבלה חזקה לברך ברכת המזון בכוונה. ותראו מה אתם מרוויחים, צ"ק חתום מה"באר היטב" - לא צרות, ועוד - פרנסה ברווח לכל החיים. עברו שנים ויום אחד מצאתי את עצמי בשערי אושוויץ, במסדר הידוע לצד ימין ושמאל... מול הצורר הנאצי ימ"ש, לפתע נזכרתי באותה שיחה נוראה של המהר"ם שפירא בחיידר ואמרתי לעצמי, זהו הגיע הזמן של

ע"פ "אור החיים" אופק תל אביב * **לא לעיין בזמן תפילה** * שקיעה 5:21-5:26 * סוף זמן ק"ש 8:39-8:36

יציאת שבת: 6:28

יציאת שבת: 5:53

כניסת שבת: 5:01

פירעון הצ'ק. וכך מצאתי את עצמי מתפלל לבורא עולם: "רבונו של עולם יש לי הבטחה מה'תשב"ץ" ומה'באר היטב" שמי שמברך ברכת המזון בכוונה לא יהיו לו צרות, ופה בשערי אושוויץ אני מתחנן לפניך ריבונו של עולם, תציל אותי מכל צרה וצוקה, ותוך כדי תפילה מראים לי עם האצבע לפנות לצד ימין. לאחר מכן הכריזו שכל אחד צריך לומר בפני הקצין באיזה תחום הוא מבין כדי לשבץ אותו בעבודה, ואני שהייתי בחור ישיבה בלא ידע באיזה מקצוע לא ידעתי מה לומר? וכך בעמדי בתור נשאתי תפילה נרגשת לבורא העולם: "ריבונו של עולם, יש לי הבטחה על הפרנסה ואני צריך לאכול כאן באושוויץ, ואין לי שום מקצוע שאני יכול להגיד לקצין", ותוך כדי תפילה זה שעמד בתור מאחרי פנה אליי ואמר לי: "תגיד לקצין שאתה טבח ואני עוזר שלך". וכך מצאתי את עצמי כטבח במטבח של אושוויץ וראיתי בחוש איך ההבטחות התקיימו גם בתוך התופת של אושוויץ הנאצית... נו, אז שלא אברך ברכת המזון עם כל הכוח והכוונה! (אור השבת)

כוחה של ברכה

מעשה שהיה

אייל, בן קיבוץ בצפון הארץ, למד בישיבת 'אור שמח' לחוזרים בתשובה והוזמן לסעוד בבית משפחה ירושלמית. לא בכל שבת הזדמן לו לשבות בירושלים, את השבתות היה עושה, בדרך-כלל, אצל אחיו הגדול, שחזר בתשובה לפניו, והתגורר ביישוב חרדי במרכז הארץ. אורחים היו עניין של קבע בבית המשפחה הירושלמית, אולם, מכיוון שנודע להם על בואו הצפוי של אייל, הוזמנו גם כמה בחורים מישיבת 'תורת אמת' החב"דית, שבה למדו גם כמה מבני המשפחה, כדי להגביר את השמחה ואת האווירה בסעודת השבת. אכן, בין הדגים לבשר ובין הזמירות והניגונים לדברי התורה, השתלבה האווירה. מתוך שבת האחים והלגימה המקרבת פתח אייל את סגור ליבו וסיפר את המעיק עליו...

אייל היה כבר כבן ארבעים ועדיין לא מצא את בת-זוגו, כדי לזרז את ישועתו ניסה סגולות רבות ומגוונות. באותו זמן הציע לו מישוהו להתפלל ליד הכותל המערבי במשך ארבעים ימים רצופים, אייל אימץ את ההצעה ובעקבות זאת נאלץ להישאר כמה שבועות בעיר-הקודש.

מכיוון שהתחילו לדבר על חתונה, נטל בעל-הבית ספר סיפורים על הבעש"ט ופתח בסיפור על זוג יתומים עניים וחסרי-כול, שאת חתונתם ערך הבעש"ט בעצמו, בעוד תלמידיו, הנלווים אליו, משלימים את המניין בחופה. בסעודת הנישואין שלאחר החופה העניקו הבעש"ט ותלמידיו 'מתנות' לבני הזוג. האחד 'נתן' להם את אחוזתו הסמוכה של הפריץ, חברו 'העניק' לחתן ולכלה את טחנת-הקמח הסמוכה ועוד מתנות – ובגמר שמחת החתונה אירעו כמה דברים שבזכותם התגשמו הבטחות הבעש"ט ותלמידים במלואן בצורה פלאית. "אם-כן", אמר בעל-הבית, כשסיים לקרוא את הסיפור, "מכיוון שגם פה נוכח מניין יהודים ואנו יושבים בהתוועדות רעים שכוחה גדול, כידוע, הבה נברך את אייל כי עוד החודש ימצא ב"ה את זיווגו".

"אמן!", הריעו היושבים סביב השולחן. ומתוך האווירה המיוחדת שהשרה הסיפור אודות הבעש"ט ותלמידיו, הוסיף והצהיר אחד הבחורים, שניחן בקול ערב, כי הוא יזמר את ניגון החופה בחתונתו של אייל. חברו הבטיח לרקוד לפני החתן והכלה. שלישי, החסון שבחבורה, התחייב לשאת את החתן על כתפיו, וכך הלאה. לסיום איחלו הכול 'לחיים' זה לזה ופרצו בשירת "מהרה יישמע בהרי יהודה ובחוצות ירושלים". בזימון כובד אייל ולאחר ברכת המזון נפרדו האורחים בתחושה חזקה של ישועה קרובה... הימים הבאים עברו על משתתפי אותה סעודה בציפייה. עבר שבוע, חלפו שבועיים, תם גם חודש, ומאייל לא הגיעה שום בשורה. וכבר התדפק לו האביב בפתח ועם טרדות ההכנות לפסח, נשתכח המעשה. בצהרי אחד מימי חול-המועד פסח צלצל הטלפון בבית המשפחה המארחת, על הקו היה אייל ובפיו הזמנה לחתונה. אייל סיפר כי בפורים (כשבועיים לאחר הברכה שקיבל) הזמינו חבר לביתו לסעודה, שם פגש את המיועדת להיות אשתו, ולאחר היכרות קצרה באו לכלל החלטת להקים יחדיו בית נאמן בישראל. גם לכלה שהיתה בעלת-תשובה, היה סיפור מאחורי מציאת השידוך: אף היא חיפשה זמן רב את בן-זוגה. כשנה קודם לכן (בערב פורים תשנ"ח) נודע לה על רב נכבד באחת הערים הגדולות, אשר עשה לו מנהג יוצא דופן. בכל שנה בסעודת פורים, בהתגבר השמחה וכטוב לב המסובים ביין היה הרב פונה למשתתפי הסעודה ומברך אותם במילוי מחסורם. וכדי לתת תוקף של פסק-דין לברכה היה מצרף אליו עוד שניים מן המסובים ויחדיו הם נעשים כבית-דין.

בשנה שעברה באה הכלה לבית הרב, והרב בירך אותה ואף 'פסק' עם שני 'דיינים' נוספים, כי תזכה למצוא את שידוכה עוד במהלך השנה הקרובה, ואכן, ברכת הרב בפורים וברכת המסובים באותה סעודת שבת, נתקיימו שתיהן והביאו ישועה לאייל ולכלתו.

ובהעריב ל"ג בעומר באותה שנה צעד אייל לחופתו מלווה בבני המשפחה הנ"ל ובתלמידי ישיבת 'תורת אמת', שנכחו באותה סעודת שבת מיוחדת. הבחורים קיימו את הבטחותיהם במלואן ותרמו את תרומתם לשמחה הגדולה, שמחת החתן והכלה.

(מפי ר' יהונתן זיגמן מכפר-חב"ד, שנכה בשבת הנ"ל)

הלכות ט"ו בשבט

א. יום ט"ו בשבט הוא ראש השנה לאילנות (ש"ע סי' תקעז ס"ג) והוא מהווה כיום "גבול" במעבר משנה לשנה לעניין חישוב שנת מעשר שני או עני בפירות העץ, וכן לחישוב גיל העץ לעניין חישוב שנות ערלה של העץ וכדו'. ט"ו בשבט יחול א"ה ביום חמישי ואת 'הסדר' עורכים בליל ט"ו בשבט- יום רביעי בערב.

ב. כל גידולי השדה [פירות, ירקות וכדו'] שגדלו בארץ ישראל חייבים בתרומות ומעשרות שהם: תרומה גדולה לכהן, מעשר ראשון ללוי, תרומת מעשר הלוי נותן לכהן, מעשר שני או מעשר עני. **ג.** השנה שנת תשפ"ה היא שנת "מעשר עניי" [חל בשנים ג', לשמיטה], מכל מקום לירקות חישוב השנה [מעשר עני] הוא מראש השנה תשפ"ה ועד סופה. ולפירות חישוב השנה מ-ט"ו בשבט תשפ"ה עד ט"ו בשבט תשפ"ו.

ד. אין אומרים ב-ט"ו בשבט תחנון (ש"ע סי' קלא ס"ו) וכן במנחה ביום שלפניו [י"ד בשבט] אין אומרים. **ה.** אין לצום בט"ו בשבט אפילו צום "יארצייט" וכן חתן וכלה (ש"ע יח"ד ח"א סי' פב, חז"ע עמ' 7).

ו. יש נוהגים לעשות לימוד בליל ט"ו בשבט, ולומדים בו משניות או זוהר העוסקים בעניין הפירות, [הנדפס בספר "פרי עץ הדר" וכן מובאים בהמשך עלון זה] בהבנה ככל האפשר ובפרט יש ללמוד את ההלכות השייכות לדיני ט"ו בשבט כגון: ענייני ערלה, תרומות ומעשרות (קס ס"ד).

ז. נוהגים להרבות באכילת מיני פירות של אילנות בליל ט"ו בשבט, להראות בזה שהוא ראש השנה לאילנות ולברך עליהם את הברכות הראויות להם, ומנהג יפה הוא זה (ילקו"י סי' ח"ה עמ' רמח ס"ד). במיוחד מפירות שבעת המינים אשר השתבחה בהם ארץ ישראל (ש"ע יער פ"ב ס"ג).

שהם: חיטה, שעורה, זית, תמרים, ענבים, תאנים ורימונים [יש שיטה לזכור את הסדר לפי מס' הגרעינים שבפרי: זית- גרעין אחד, תמר- גרעין אחד מעין שתיים(חצוי), גפן- כשלוש גרעינים, תאנה- כמות גדולה של גרעינים, רימון- כולו גרעינים].

ח. **סדר הקדימה בברכות הראוי:** (1) "מזונות" (2) "הגפן" (יין), פרי העץ ופרי האדמה, יקדים איזה שירצה וראוי להחמיר שהסדר יהיה "גפן", "העץ", "האדמה" [ובזה יוצא יד"ח כל השיטות (הלכה ברוכה סי' ריא סי"א-יח, ב"ח סי' מטות ס"ד-7, ילקו"י סי' ריא סי"ה, כ"ח סי' ריא סי"ק כח, גיד)] (3) "שהכל". ולגבי הסדר בפירות העץ עצמם: עדיף להקדים קודם פרי שצריך "שהחיינו" [אפילו שאינו משבעת המינים] אח"כ פרי משבעת המינים [וע"פ סדר קדימות: זית, תמר, ענבים, תאנה, רימון], ולבסוף שאר הפירות (חז"ע טו כשצט עמ' רע-רעו, ילקו"י סי' ריא ס"ג). [מאחר ויש חולקים לגבי קדימות "שהחיינו" על "שבעת המינים" לכן טוב להביא לשולחן את הפרי החדש רק אחר שברכו על מן שבעה] (אור ההלכה עמ' תקסא).

ט. כל דיני קדימה שכתבנו אינם אלא דווקא כששניהם לפניו ורוצה לאכול משניהם, אבל אם אין שניהם לפניו אין אומרים לו המתן עד שיביאו את החשוב קודם כדי שיברך עליו תחילה אלא מברך על מה שלפניו (ש"ע יער פ"ד סי' כ"ח מטות ס"ב).

י. מברך פעם אחת "העץ" ופוסט את כל פירות העץ [שבבית]. ומברך פעם אחת "האדמה" ופוסט את כל פירות האדמה [שבבית] וכיו"ב לענין מזונות, ומברך פעם אחת "שהכל" ופוסט את כל המאכלים והמשקים שברכתם שהכל [שבבית] (ילקו"י ח"ה עמ' רנב-רנב, הליכות עולם ח"ב עמ' פו-פו). ומברך "שהחיינו" פעם אחת ופוסט את כל המאכלים שחייבים שהחיינו שלפניו. [ואלו שאינם לפניו אינם נפטרים מברכת "שהחיינו" שברך, ואם מביא אח"כ מינים אחרים שטעונים "שהחיינו", מברך שוב "שהחיינו" (ילקו"י סי' רכה ס"ג)] (הליכות עולם ח"ב עמ' כ-כב).

* אם ברך "על הגפן" על היין פטר את כל המשקאות מברכת "שהכל" (ס).

יא. אין לברך "שהחיינו" על ריבת האתרוג [או מרוקח בסוכר וכיו"ב] הואיל ואינו ניכר בין חדש לישן (ב"ח פ. ראה סי', קצות השולחן ג/ג, ברכת ה' ח"ד פ"ב ס"מ, עיין אור שרה עמ' 92 פסקי תשובות רכה) ובפרט שכבר

ברכו עליו בסוכות ב- 4 המינים (חזו"ע זרכות עמ' קל"א-קל"ב).

- יב.** אין מברכים "שהחיינו" על פירות שבקופסאות השימורים וכן לא על פירות מיובשים כיון שאין בהם היכר בין ישן לחדש (הזכרה והלכותיה סי' ס' ח-ט, פסקי תשובות הג"ל).
- יג.** המברך על פרי חדש ברכת "שהחיינו", לכתחילה נכון יותר להקדים ולברך ברכת הפרי ואח"כ ברכת "שהחיינו" ויטעם מהפרי (ילקו"י סי' רכה ס"ו). ואם הקדים ברכת "שהחיינו" לברכת הפרי יצא.
- יד.** את סדר ט"ו בשבט אפשר לעשות ללא קשר לארוחת ערב, מ"מ לא יעשה את הסדר בתוך חצי שעה לפני ארוחת ערב שאוכל בה לחם (חזו"ע עמ' תלנו).

הטעם: אם אוכל שיעור זכית מהמאכלים של סדר ט"ו בשבט יכנס לספק אם לברך ברכה אחרונה [להלכה לא יברך] בגלל שנמצא סמוך לסעודה וברכת המזון תפטרנו, לכן כדי לא להיכנס לספקות לא יעשה סמוך לסעודה (הליכות עולם ח"ז עמ' רכת).

- טו.** אם עושים סדר ט"ו בשבט באמצע הסעודה [שאוכל בה לחם] אזי:
- * המנהג שלא לברך על זית כבוש "בורא פרי העץ" בסעודה [שהרי הוא טפל ללחם] אלא יברך על פרי אחר ויפטרנו (ילקו"י ח"ה עמ' רנ"ג ס"ז) [כגון: על התמר שהוא הבא בסדר].
 - * לכתחילה אין ראוי לאכול עוגה בתוך הסעודה [שמא יצא ידי חובה בברכת המוציא] ואם אוכל בכל זאת לא יברך עליה [מזונות], ואם היא יבשה ונכססת ועם מילוי כגון: וופלה, הרוצה לברך עליה מזונות יש לו על מה לסמוך (ילקו"י ח"ג סי' קע"ז ס"ה, ק. ילקו"י קס"ח) ובפרט לעניין חיטה יוצאים ב"ה המוציא כשאוכלים לחם.

- * "על האדמה" - אפשר לברך רק על ירקות שאין דרך לאוכלם עם לחם [ירקות שאי אפשר לברך עליהם: קישואים, עגבנייה, מלפפון, ירק כבוש או מבושל, חמוצים] (קס).
- טז.** הנוהגים לשתות בירה [שעשויה משעורים] כדי לטעום מכל שבעת המינים, אין להקדימה לשאר המינים כיון שרובה מים וברכתה "שהכל" (ילקו"י סי' י"א ס"ג). [אם ברך על היין פטר את הבירה].
- יז.** אם עושים את הסדר בלי קשר לסעודה הרי:
- * האוכל דבר שיש עליו רטיבות מים [שלא בתוך הסעודה] ולא ניגב ויש רטיבות שהוא טופח על מנת להטפח (כפי שמצוי בפירות ט"ו בשבט ששופטים אותם ומביאים אותם רטובים לשולחן) צריך ליטול ידיו בלי ברכה לפני אכילתם (קו"ע סי' קנ"ח ס"ד).

- יח.** פירות שמצויים בהם תולעים יש לפתחם ולבודקם לפני שמברך עליהם ובפרט את המיובשים שהאוכל תולעת חייב ב-5 לאוין והרי הוא משקץ נפשו ומטמא ליבו מעבודת השי"ת (ילקו"י עמ' רנ-רנ"א). אין לאכול את התאנה, אלא לומר את קטעי הלימוד שלה בגלל שהיא נגועה ברמה גבוהה בתולעים וקשה מאוד להבחין בהם כי הם דומים לנימים שבפרי, ובתאנה מיובשת הבעיה חמורה שבעתיים היות וצבע התולעים הלבנות שהתייבשו בתאנה הופך לחום וקשה מאוד להבחין בהם שהרי גם הפרי חום (תולעת שני כד' ג' לגר"ש רווח עמ' רסט-רע"ב, קולור ספרי זדיקת המזון כהלכה לגר"מ ויי"א עמ' 102).
- יט.** יש קבלה בידינו לבקש ולהתפלל ב-ט"ו בשבט שהשי"ת יזמין לו בסוכות הבא אתרוג נאה ומהודר, לפי שביום זה ראש השנה לאילנות נעשית ראשית הצמיחה, ואין לך שעה טובה מזו לבקש על פרי עץ הדר (בני יששכר).

?

חידון ל-ט"ו בשבט

?

1. מי מבין שבטי ישראל התברך בשפע של א. ענבים ב. זיתים?
2. מה מסמלים העצים הבאים : א. רימון ב. תמר ג. גפן ותאנה?
3. איזה כינוי יש ל : א. תאנה מיובשת ב. גוש של תאנים מיובשות?
4. איך נקראים : א. גרעין הענבים ב. קליפת הענבים?
5. בצלו של איזה עץ ישב יונה הנביא?
6. לאיזה עץ מתייחסת פעולת הקטיפה: א. מסיק ב. גדיד?
7. לאילו עצים נמשלים בתהילים האישה ובניה?
8. השלם את הפסוק משיר השירים: אל גינת אגוז ירדתי לראות הפרחה ה..... הנצו ה.....
9. איזה עץ ופריו מתחילים באותה אות ["א"] ?

השאלות הן: 1) א. א. 2) א. 3) א. 4) א. 5) א. 6) א. 7) א. 8) א. 9) א. 10) א. 11) א. 12) א. 13) א. 14) א. 15) א. 16) א. 17) א. 18) א. 19) א. 20) א. 21) א. 22) א. 23) א. 24) א. 25) א. 26) א. 27) א. 28) א. 29) א. 30) א. 31) א. 32) א. 33) א. 34) א. 35) א. 36) א. 37) א. 38) א. 39) א. 40) א. 41) א. 42) א. 43) א. 44) א. 45) א. 46) א. 47) א. 48) א. 49) א. 50) א. 51) א. 52) א. 53) א. 54) א. 55) א. 56) א. 57) א. 58) א. 59) א. 60) א. 61) א. 62) א. 63) א. 64) א. 65) א. 66) א. 67) א. 68) א. 69) א. 70) א. 71) א. 72) א. 73) א. 74) א. 75) א. 76) א. 77) א. 78) א. 79) א. 80) א. 81) א. 82) א. 83) א. 84) א. 85) א. 86) א. 87) א. 88) א. 89) א. 90) א. 91) א. 92) א. 93) א. 94) א. 95) א. 96) א. 97) א. 98) א. 99) א. 100) א. 101) א. 102) א. 103) א. 104) א. 105) א. 106) א. 107) א. 108) א. 109) א. 110) א. 111) א. 112) א. 113) א. 114) א. 115) א. 116) א. 117) א. 118) א. 119) א. 120) א. 121) א. 122) א. 123) א. 124) א. 125) א. 126) א. 127) א. 128) א. 129) א. 130) א. 131) א. 132) א. 133) א. 134) א. 135) א. 136) א. 137) א. 138) א. 139) א. 140) א. 141) א. 142) א. 143) א. 144) א. 145) א. 146) א. 147) א. 148) א. 149) א. 150) א. 151) א. 152) א. 153) א. 154) א. 155) א. 156) א. 157) א. 158) א. 159) א. 160) א. 161) א. 162) א. 163) א. 164) א. 165) א. 166) א. 167) א. 168) א. 169) א. 170) א. 171) א. 172) א. 173) א. 174) א. 175) א. 176) א. 177) א. 178) א. 179) א. 180) א. 181) א. 182) א. 183) א. 184) א. 185) א. 186) א. 187) א. 188) א. 189) א. 190) א. 191) א. 192) א. 193) א. 194) א. 195) א. 196) א. 197) א. 198) א. 199) א. 200) א. 201) א. 202) א. 203) א. 204) א. 205) א. 206) א. 207) א. 208) א. 209) א. 210) א. 211) א. 212) א. 213) א. 214) א. 215) א. 216) א. 217) א. 218) א. 219) א. 220) א. 221) א. 222) א. 223) א. 224) א. 225) א. 226) א. 227) א. 228) א. 229) א. 230) א. 231) א. 232) א. 233) א. 234) א. 235) א. 236) א. 237) א. 238) א. 239) א. 240) א. 241) א. 242) א. 243) א. 244) א. 245) א. 246) א. 247) א. 248) א. 249) א. 250) א. 251) א. 252) א. 253) א. 254) א. 255) א. 256) א. 257) א. 258) א. 259) א. 260) א. 261) א. 262) א. 263) א. 264) א. 265) א. 266) א. 267) א. 268) א. 269) א. 270) א. 271) א. 272) א. 273) א. 274) א. 275) א. 276) א. 277) א. 278) א. 279) א. 280) א. 281) א. 282) א. 283) א. 284) א. 285) א. 286) א. 287) א. 288) א. 289) א. 290) א. 291) א. 292) א. 293) א. 294) א. 295) א. 296) א. 297) א. 298) א. 299) א. 300) א. 301) א. 302) א. 303) א. 304) א. 305) א. 306) א. 307) א. 308) א. 309) א. 310) א. 311) א. 312) א. 313) א. 314) א. 315) א. 316) א. 317) א. 318) א. 319) א. 320) א. 321) א. 322) א. 323) א. 324) א. 325) א. 326) א. 327) א. 328) א. 329) א. 330) א. 331) א. 332) א. 333) א. 334) א. 335) א. 336) א. 337) א. 338) א. 339) א. 340) א. 341) א. 342) א. 343) א. 344) א. 345) א. 346) א. 347) א. 348) א. 349) א. 350) א. 351) א. 352) א. 353) א. 354) א. 355) א. 356) א. 357) א. 358) א. 359) א. 360) א. 361) א. 362) א. 363) א. 364) א. 365) א. 366) א. 367) א. 368) א. 369) א. 370) א. 371) א. 372) א. 373) א. 374) א. 375) א. 376) א. 377) א. 378) א. 379) א. 380) א. 381) א. 382) א. 383) א. 384) א. 385) א. 386) א. 387) א. 388) א. 389) א. 390) א. 391) א. 392) א. 393) א. 394) א. 395) א. 396) א. 397) א. 398) א. 399) א. 400) א. 401) א. 402) א. 403) א. 404) א. 405) א. 406) א. 407) א. 408) א. 409) א. 410) א. 411) א. 412) א. 413) א. 414) א. 415) א. 416) א. 417) א. 418) א. 419) א. 420) א. 421) א. 422) א. 423) א. 424) א. 425) א. 426) א. 427) א. 428) א. 429) א. 430) א. 431) א. 432) א. 433) א. 434) א. 435) א. 436) א. 437) א. 438) א. 439) א. 440) א. 441) א. 442) א. 443) א. 444) א. 445) א. 446) א. 447) א. 448) א. 449) א. 450) א. 451) א. 452) א. 453) א. 454) א. 455) א. 456) א. 457) א. 458) א. 459) א. 460) א. 461) א. 462) א. 463) א. 464) א. 465) א. 466) א. 467) א. 468) א. 469) א. 470) א. 471) א. 472) א. 473) א. 474) א. 475) א. 476) א. 477) א. 478) א. 479) א. 480) א. 481) א. 482) א. 483) א. 484) א. 485) א. 486) א. 487) א. 488) א. 489) א. 490) א. 491) א. 492) א. 493) א. 494) א. 495) א. 496) א. 497) א. 498) א. 499) א. 500) א. 501) א. 502) א. 503) א. 504) א. 505) א. 506) א. 507) א. 508) א. 509) א. 510) א. 511) א. 512) א. 513) א. 514) א. 515) א. 516) א. 517) א. 518) א. 519) א. 520) א. 521) א. 522) א. 523) א. 524) א. 525) א. 526) א. 527) א. 528) א. 529) א. 530) א. 531) א. 532) א. 533) א. 534) א. 535) א. 536) א. 537) א. 538) א. 539) א. 540) א. 541) א. 542) א. 543) א. 544) א. 545) א. 546) א. 547) א. 548) א. 549) א. 550) א. 551) א. 552) א. 553) א. 554) א. 555) א. 556) א. 557) א. 558) א. 559) א. 560) א. 561) א. 562) א. 563) א. 564) א. 565) א. 566) א. 567) א. 568) א. 569) א. 570) א. 571) א. 572) א. 573) א. 574) א. 575) א. 576) א. 577) א. 578) א. 579) א. 580) א. 581) א. 582) א. 583) א. 584) א. 585) א. 586) א. 587) א. 588) א. 589) א. 590) א. 591) א. 592) א. 593) א. 594) א. 595) א. 596) א. 597) א. 598) א. 599) א. 600) א. 601) א. 602) א. 603) א. 604) א. 605) א. 606) א. 607) א. 608) א. 609) א. 610) א. 611) א. 612) א. 613) א. 614) א. 615) א. 616) א. 617) א. 618) א. 619) א. 620) א. 621) א. 622) א. 623) א. 624) א. 625) א. 626) א. 627) א. 628) א. 629) א. 630) א. 631) א. 632) א. 633) א. 634) א. 635) א. 636) א. 637) א. 638) א. 639) א. 640) א. 641) א. 642) א. 643) א. 644) א. 645) א. 646) א. 647) א. 648) א. 649) א. 650) א. 651) א. 652) א. 653) א. 654) א. 655) א. 656) א. 657) א. 658) א. 659) א. 660) א. 661) א. 662) א. 663) א. 664) א. 665) א. 666) א. 667) א. 668) א. 669) א. 670) א. 671) א. 672) א. 673) א. 674) א. 675) א. 676) א. 677) א. 678) א. 679) א. 680) א. 681) א. 682) א. 683) א. 684) א. 685) א. 686) א. 687) א. 688) א. 689) א. 690) א. 691) א. 692) א. 693) א. 694) א. 695) א. 696) א. 697) א. 698) א. 699) א. 700) א. 701) א. 702) א. 703) א. 704) א. 705) א. 706) א. 707) א. 708) א. 709) א. 710) א. 711) א. 712) א. 713) א. 714) א. 715) א. 716) א. 717) א. 718) א. 719) א. 720) א. 721) א. 722) א. 723) א. 724) א. 725) א. 726) א. 727) א. 728) א. 729) א. 730) א. 731) א. 732) א. 733) א. 734) א. 735) א. 736) א. 737) א. 738) א. 739) א. 740) א. 741) א. 742) א. 743) א. 744) א. 745) א. 746) א. 747) א. 748) א. 749) א. 750) א. 751) א. 752) א. 753) א. 754) א. 755) א. 756) א. 757) א. 758) א. 759) א. 760) א. 761) א. 762) א. 763) א. 764) א. 765) א. 766) א. 767) א. 768) א. 769) א. 770) א. 771) א. 772) א. 773) א. 774) א. 775) א. 776) א. 777) א. 778) א. 779) א. 780) א. 781) א. 782) א. 783) א. 784) א. 785) א. 786) א. 787) א. 788) א. 789) א. 790) א. 791) א. 792) א. 793) א. 794) א. 795) א. 796) א. 797) א. 798) א. 799) א. 800) א. 801) א. 802) א. 803) א. 804) א. 805) א. 806) א. 807) א. 808) א. 809) א. 810) א. 811) א. 812) א. 813) א. 814) א. 815) א. 816) א. 817) א. 818) א. 819) א. 820) א. 821) א. 822) א. 823) א. 824) א. 825) א. 826) א. 827) א. 828) א. 829) א. 830) א. 831) א. 832) א. 833) א. 834) א. 835) א. 836) א. 837) א. 838) א. 839) א. 840) א. 841) א. 842) א. 843) א. 844) א. 845) א. 846) א. 847) א. 848) א. 849) א. 850) א. 851) א. 852) א. 853) א. 854) א. 855) א. 856) א. 857) א. 858) א. 859) א. 860) א. 861) א. 862) א. 863) א. 864) א. 865) א. 866) א. 867) א. 868) א. 869) א. 870) א. 871) א. 872) א. 873) א. 874) א. 875) א. 876) א. 877) א. 878) א. 879) א. 880) א. 881) א. 882) א. 883) א. 884) א. 885) א. 886) א. 887) א. 888) א. 889) א. 890) א. 891) א. 892) א. 893) א. 894) א. 895) א. 896) א. 897) א. 898) א. 899) א. 900) א. 901) א. 902) א. 903) א. 904) א. 905) א. 906) א. 907) א. 908) א. 909) א. 910) א. 911) א. 912) א. 913) א. 914) א. 915) א. 916) א. 917) א. 918) א. 919) א. 920) א. 921) א. 922) א. 923) א. 924) א. 925) א. 926) א. 927) א. 928) א. 929) א. 930) א. 931) א. 932) א. 933) א. 934) א. 935) א. 936) א. 937) א. 938) א. 939) א. 940) א. 941) א. 942) א. 943) א. 944) א. 945) א. 946) א. 947) א. 948) א. 949) א. 950) א. 951) א. 952) א. 953) א. 954) א. 955) א. 956) א. 957) א. 958) א. 959) א. 960) א. 961) א. 962) א. 963) א. 964) א. 965) א. 966) א. 967) א. 968) א. 969) א. 970) א. 971) א. 972) א. 973) א. 974) א. 975) א. 976) א. 977) א. 978) א. 979) א. 980) א. 981) א. 982) א. 983) א. 984) א. 985) א. 986) א. 987) א. 988) א. 989) א. 990) א. 991) א. 992) א. 993) א. 994) א. 995) א. 996) א. 997) א. 998) א. 999) א. 1000) א.

אי"ה תתקיים תענית דיבור עולמית באשדוד ביום שלישי יג שבט החל מ- 8:00 בבוקר
בבי"כ נר דוד רח' ברנר 28 רובע ה' כיבוד לאורך כל היום

סדר ט"ו בשבט

לפני שמתחיל סדר ט"ו בשבט יאמר תפילה זו: (מתוך לשון חכמים ל"ב איש ח"י סי' לח)

"יהי רצון מלפניך ה' אלוהינו ואלוקי אבותינו שתברך כל אילני האתרונות הוציא פירותיהם בעיתם ויוציאו אתרוגים טובים, יפים ומהודרים ונקיים מכל מום. ולא יעלה בהם חזזית, ויהיו שלמים, ולא יהיה בהם שום חסרון ואפילו עקיצת הקוק, ויהיו מצויים לנו ולכל ישראל אחינו בכל מקום שהם, לקיים בהם מצות נטילה עם הלולב בחג הסוכות, שיבוא עלינו לחיים טובים ולשלום, כאשר ציונו בתורתך ע"י משה עבדך, ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר כפות תמרים וענף עץ עבות וערבי נחל".

ויהי רצון מלפניך ה' אלוהינו ואלוקי אבותינו, שתעזרנו ותסיענו לקיים מצוה זו של נטילת לולב והדס וערבה ואתרוג כתיקנה בזמנה בחג הסוכות שיבוא עלינו לימים טובים ולשלום, בשמחה ובטוב לב, ותזמין לנו אתרוג יפה ומהודר ושלם וכשר כהלכתו.

ויהי רצון מלפניך ה' אלוהינו ואלוקי אבותינו, שתברך כל מיני האילנות, ויוציאו פירותיהם בריביי שמנים וטובים ותברך את הגפנים שיוציאו ענבים הרבה, שמנים וטובים, כדי שיהיה היין היוצא מהם מצוי לרוב לכל עמך ישראל, לקיים בו מצות קידוש ומצות הבדלה בשבתות וימים טובים, ויתקיים בנו ובכל ישראל אחינו מקרא שכתוב: "לך אכול בשמחה לחמך ושתה בלב טוב יינך כי כבר רצה האלוהים את מעשיך". יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ה' צורי וגואלי.

חיטה

ייקח עוגה וכיצ"ב, ויברך "בורא מיני מזונות" (ואם הוא בתוך הסעודה, אזי הלחם שהוא אוכל הוא "חיטה", והרוצה לברך על "וופל" יש לו על מה לסמוך). ואחר שיאכל קצת יאמר: **"השם גבולך שלום, חלב וזיתים ישביעך"** (תהילים קמ"ז, יד).

לקט מדברי חכמינו על החיטה:

◉ למה נקרא שמה חיטה? מלשון טהרה ונקיות, כמו: "תחטאני באזוב ואתהרהר" וזה רמז לכל אוכלי החיטה (=כל העולם), שעליהם לנקות עצמם מן החטא...

למה נקרא שמה חיטה? מלשון **געגועין**, כמו: "כבן המתחטא אל אביו". וזה רמז לכל אדם שהוא צריך להתגעגע אל ה', כמו שמתגעגעין אל החיטה...

◉ אמרו חז"ל: **"חיטים שבשכולת זו, אינם דומים לחיטים שבשכולת אחרת"** – רמז לבני האדם, שאין דעתם שווה אחד לשני, ואין פרצופיהן שווין זה לזה. וזאת כדי שיראה כל אדם את יחודו וחשיבותו הפרטית בעולם.

◉ אמרו חז"ל: **"החיטה, נזרעת ערומה, ויוצאת בכמה לבושיין (=קש, מוץ, תבן)"** – רמז והוכחה לתחיית המתים: שיתכן שיוטמן דבר בתוך האדמה, אבל לא ילך לאיבוד, אלא יחזור ויצמח ביתר מעלה. כך האדם לאחר מותו טומנים את גופו באדמה, אבל בתחיית המתים יקום ביתר מעלה.

◉ אמרו חז"ל: **"החיטה אי אפשר לעולם לחיות בלעדיה"** – כך, אי אפשר לעולם בלי ישראל ובלי התורה, שהם חיות הבריאה.

◉ אמרו חז"ל: **"חיטה זו, כמה צער וכמה יגיעה (11 מלאכות שהם: חורש, זורע, קוצר, מעמר, דש, זורה, בורר, מרקד, טוחן, לש, אופה) עד שהיא צומחת"**, כך הצדיקים – הקב"ה מנסה אותם ומקשה עליהם, עד שנותן להם את חפציהם, כי מפני חביבותם מתאוה ה' להם. אבל הרשעים – גדלים מעצמם בלי שמירה ותרבות ובלי ניסיונות, כקוצים.

◉ אמרו חז"ל: **"הלחם, מועיל לאדם בריא, ולא לחולה שצריך לרפואתו"** – כך, לימוד התורה לבדו, טוב בשביל הצדיקים שלא חטאו מעולם (בריאים בנפשם). אבל מי שיש לו חולי הנפש (עבר עבירות), הוא צריך קודם רפואה ע"י תשובה שעליה אמרו: גדולה תשובה שמביאה רפואה לעולם.

יבזורה מובא: אלא קדשא בריך הוא בלחודיו ובגין דא, מאן דמזלזל בנהמא וזריק ליה בארעא, ענייתא רדיף אבתריה. וחד ממנא אתפקד על דא, ואיהו רדיף אבתריה, למיהב ליה ענייתא ולא יפוק מן עולמא עד דיצטרך לברין (זוהר הקדוש במדבר פ' פנחס דף רמז ע"א).

הסבר: הקב"ה ממונה על הלחם וחמשת המינים לבדו, לפיכך מי שמזלזל בלחם הרומז אל המלכות וזורק אותו לארץ, ממונה מיוחד מתמנה על מי שמזלזל בלחם, והוא רודף אחריו להביא לאותו אדם עניות, ולא יצא מן העולם עד שיצטרך לבריות ר"ל.

שעורה

יקח תבשיל העשוי מגריסים, ויאכלנו בלי ברכה, ויאמר: **"ותאמר שלש השעורים האלה נתן לי כי אמר אלי אל תבואי ריקם אל חמותך"** (רות ג, יז) (אם אין לו תבשיל גריסים, יכול לשתות בירה. אולם: אם עושה סדר זה בתוך הסעודה, לא יברך עליהם. ואם עושה סדר זה לאחר הסעודה, יברך עליהם "שהכל" (כשלא ברך "הגפן" שאם ברך פטר את כל המשקים) וישתה רק אחר שאר המינים [אחר הרימון]).

לקט מדברי חכמינו על השעורה:

"שש השעורים האלה נתן ליי" רמז לתורה [ערכי הכינויים]

- למה נקרא שמה שעורה? מלשון **שערה (ות)**. כמו: "ושערה לא הפך לבן", ובא לרמוז שהרשעים נדמה להם יצר הרע כמו חוט השערה. שהרי החטאים מתחילים בצורה דקה, כמו חוט השערה. כמאמר חז"ל: "כך אומנותו של יצר הרע: היום אומר לו עשה כך, ולמחר אומר לו עשה כך, עד שאומר לו לך עבוד עבודה זרה, והולך ועובד".
- למה נקרא שמה שעורה? מלשון **פחד**. כמו: "לא שערום אבותיכם". רמז למה שכתוב: "אשרי אדם מפחד תמיד" מיצר הרע והחטאים (הרמוזים לעיל, שמתחילים באופן דק כמו שעורה), ואשרי למי שמפחד תמיד מיצר הרע, כדי שלא יפול ברשתו.
- אמרו חז"ל: **"השעורה מתבכרת לפני כל תבואת הארץ"** - רמז ליצר הרע והחטאים הנרמזים בה, המגיעים אל האדם כבר עם לידתו. וכמו שנאמר: "לפתח - חטאת רובץ". אבל היצר הטוב אינו בא אל האדם כי אם בגיל י"ג שנה.
- אמרו חז"ל: **"השעורה, אכילתה מקררת את גופו של האדם"** (יותר מחיטה) - רמז לאדם שעליו לקדש את עצמו אפילו במותר לו, ועל ידי כך לקרר את תאוות החטא ויצר הרע.
- אמרו חז"ל: **"השעורים הם מאכל בהמה"** - רמז לעמי הארץ והחוטאים שמעשיהם מעשי בהמה
- ההבדל בין כשר לטרף הוא: **חוט השערה**. (בהמה שנשחט חצי הקנה שלה - טרפה, אבל אם נשחט טיפה יותר, זה כבר "רוב", והבהמה כשרה). ללמד: לפעמים בין מעשה טוב למעשה רע, יש רק "חוט השערה" בלבד...

יבזורה מובא: קרא דשרינן ביה, והיה באכלכם מלחם הארץ וכי לחם הארץ שעורה איהו לאו הכי ואנן שעורה מקרביןנו, בגין דשעורה קדמא לשאר נהמא דעלמא. שעורה איהו ה' שעורה דה"א

ידעא הוא בשיעורא דה"א (וזהו הקדוש במדבר פ' בלק דף קפח ע"ב).

יין (גפן)

ראוי לברך כאן על היין -ימזוג יין ויברך עליו "בורא פרי הגפן" ואחר שישתה מעט יאמר: **"יין ישמחו לבב אנשי להללך פנים משמן"** (תהילים קד, טז).

לקט מדברי חכמינו על היין:

- למה נקרא יין וגם תירוש? יין - לשון תאניה ויללה, שמביא ליללה ע"י שתיה מרובה, תירוש - זכה (ע"י שתיה במידה) - נעשה ראש, לא זכה (ע"י שתיה מרובה) - נעשה רש (גמ' יומא עו) - רמז לדברי חז"ל שאמרו: זכה נעשית לו (התורה) סם חיים, לא זכה הופכתו (גמ' קידושין ל:), אם אדם נוהג בדרך ארץ שקדמה לתורה נעשית לו התורה לסם חיים, לא זכה ואין בו דרך ארץ ומידות טובות, הופכתו - ומשתמש בתורה לתרץ מעשיו הרעים.
- היין טמון בתוך הענבים והוצאתו ע"י דריכה - רמז לאהבה החבויה שישנה בלב האדם להקב"ה וגילוייה היא ע"י הכנעה הנרמזת בדריכה.
- היין ע"י דריכתו משתנה לטובה, שבהיותו טמון (ענבים) ברכתו "העץ" ובדריכתו (יין) ברכתו "הגפן" - רמז לבעלי תשובה שחוזרים בתשובה מתוך צער וחרטה כדוגמת הדריכה ומתעלים למעלה גבוה יותר מהצדיקים שנאמר: "במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד".
- היין משתמר בכלי חרס ובכלי כסף וזהב מחמץ - כך דברי תורה מתקיימים רק במי שדעתו שפלה, הטעם לכך כי הענו לומד מכל אדם ואינו בוש לומר לא הבנתי וחוזר על תלמודו תמיד.
- למה נקרא שמו גפן? לשון גו פנא (בעברית: נכנס - מוציא). שעל ידי שתיה מרובה ממסקה הגפן, מוציא האדם את כל מה שבתוכו, וזה רמז למאמר חז"ל: "נכנס יין - יצא סוד".

זית

ייקח זית ויברך עליו "בורא פרי העץ" ויאכל קצת ויאמר **"בלולה בשמן כתית"** (במדבר כז, ה) (אם בתוך הסעודה, לא יברך על הזית "בורא פרי העץ", אלא על התמר).

לקט מדברי חכמינו על הזית:

"בלולה בשמן כתית" - זוהי תורה שבעל פה שהיא בלולה במקרא, משנה

אגמרא [סאפקלריא כח].

- הזית, עליו איתנים ואינם נושרים כלל: הן בימות החמה והן בגשמים", רמז לעם ישראל, שאין להם בטלה עולמית: לא בעולם הזה ובעולם הבא.
- "הזית, אינו מקבל הרכבה עם עץ אחר" - כך האשה הצנועה, זוכה שיוצאים ממנה בנים טהורים, בלי כל חשד על ייחוסם מי הם אבותם, וזה שנאמר: "בניך כשתילי זתים סביב לשולחנך", שהם טהורים מכל חשד.
- "זיתים, מהם יוצא שמן להאיר" - רמז לתלמידי חכמים שהם מאירים לישראל.
- "הזית, לכל פרי יש שני עלים" - רמז לתלמיד חכם, שיש לו אושר בשני עולמות: עולם הזה, והבא.

⊙ **"הזית – אחריתו בסופו"** – (=שאינו טוען פירות עד זמן רב, והנאתו רחוקה, ואין פירותיו בשלים מעט מעט כשאר אילנות, אלא בסופו כולם ביחד). כך ישראל: אחריתם (=טובתם) בסופם, וכמו שאמרו חז"ל: "צדיקים, תחילתם יסורים וסופם שלוה".

ובזוהר מובא: היא צנועה ואתחזי לאלדא בגין דכשרן. חמי מה אגרה, בגין כשתילי זיתים. מה זיתים לא נפלי טרפיהו כל יומי שתא וכלהו קשורין תדיר, אוף הכי בגין כשתילי זיתים סביב לשלחןך. (זוהר הקדוש כלאסית פ' וילא דף קטו ע"ב)

הסבר: "היא" – האשה הצנועה שראויה להוליד בנים צדיקים, ראה מה שכרה? מה זיתים כל ימי השנה חורף וקיץ לא נופלים מהם עלים בשום אופן וכל הזמן תראה את העלים לחים וקשורים תמיד לאילן, גם כך בניין הם דשנים ורעננים בבריאות הגוף והנפש והיו מחוברים כל הזמן לשולחן שלפני ה', ולא יסורו ממנו.

תמר

ייקח תמר ויאכל מעט, (-אם עושה סדר זה בתוך הסעודה, צריך לברך כאן – "בורא פרי העץ" – ורק אח"כ יוכל לטעום מהפרי ולא לפני כן) ויאמר: **"צדיק כתמר יפרח כארז בלבנון ישגה"** (תהילים)

לקט מדברי חכמינו על התמר:

"צדיק כתמר יפרח" [משלי כז, יח] זה הקב"ה [ויק"ר ל, ט] **"זאת קומתך דמתה לתמר אמרתי אעלה בתמר"** אלו ישראל [סנהדרין צג, א].

⊙ למה נקרא שמו תמר? לשון גבהות וזקיפה. כמו: "כתימרות עשן". וזה, על שם שצומח ישר, בלי שום עקמומית. ובא לרמזו שצריך לעמוד עמידה תקיפה

ואיתנה על קיום התורה והמצוות עד כדי מסירות נפש, ושלא לסטות ולנטות מנתיבי חיי התורה.

⊙ למה נקרא שמו תמר? לשון חילוף. כמו: ותמורתו יהי קודש" – שמתחלף בגידולו: העץ מר והפרי נעשה מתוק. וזה רמז למעלת התורה הקדושה, שבכוח הלימוד והעסק בה, מכפרת היא על עוונותיו של האדם והופכתם למתוקים, שהעוונות נעשים זכויות.

⊙ **"התמר, אין לו אלא לב אחד"** (=גזעו אינו מתפצל לענפים, אלא עולה ישר עד למעלה). אף ישראל: אין להם אלא לב אחד לאביהם שבשמים.

⊙ **"התמר, יש בו אוכל, ויש בו עוקצין"** – וכן אמרו רז"ל: ישראל, יש בהם צדיקים, ויש בהם רשעים

⊙ **התמר, אם נעקר, אין לו חילופים"** – כך הצדיקים: בשעה שנפטרים מן העולם – אין להם חילופים

⊙ **"התמר, צילו מגיע למרחוק"** (מחמת גובהו) – רמז לצדיקים שמגינים על כל העולם.

ובזוהר מובא: רבי יצחק פתח ואמר: **"צדיק כתמר יפרח כארז בלבנון ישגה"**, ... מפני מה אקיש צדיק לתמר, מה תמר כיון דגזרין ליה לא סליק עד זמן סגיא, אוף הכי צדיק כיון דאתאביד מעלמא לא

סליק אחר תחותיו עד זמן סגיא כארז בלבנון ישגא אוף הכי נמי. (זוהר הקדוש כלאסית פ' לך – לך דף פב ע"א)

הסבר: רבי יצחק פתח ואמר: מה הטעם שהכתוב מקיש "צדיק" ל"תמר" יותר משאר האילנות? אלא, מה עץ התמר כיון שקצצו אותו אינו עולה וגדל וחוזר לגבהו עד זמן רב, כן הצדיק כיון שהסתלק מן העולם בעוונותינו אין צדיק אחר עולה במקומו עד זמן רב. וכן מדמה את הצדיק ל"ארז" לומר לנו כמו שה"ארז" כיון שקוצצים אותו אינו עולה אלא לאחר זמן רב כן הצדיק כיון שנסתלק מן העולם אין צדיק אחר עולה תחתיו עד זמן רב.

גפן (ענבים)

ייקח ענבים ויאמר: **"גפן ממצרים תסיל תגרש לזיית ותטענה"** (תהילים פ, ט), ויאכלם בלא ברכה.

לקט מדברי חכמינו על הגפן:

"גפן ממצרים תסיע" – זו השכינה [זוהר בראשית דף רלח, ע"א]. – זו תורה.

אלו ישראל, זה העולם [חולין צב, א].

⊙ **"הגפן, כשבאים לנטעה, מפנים מתחתיה אבנים וקוצים, ואח"כ**

נוטעים אותה", כך עשה הקב"ה לישראל: כשביקש להכניסם לארץ ישראל, פינה מתוכה קודם את טומאת האומות, ואחר כך הכניסם.

וכמו שכתוב: "תגרש גויים (ואח"כ) ותטעה".

וגם בעבודת ה' כך הוא הסדר: קודם צריך לסלק את המכשולים, ורק אח"כ להתקדם. וכמו שכתוב: "סור מרע (ואח"כ) ועשה טוב".

⊙ **"הגפן, אין נוטעים אותה בערבוביה, אלא שורות שורות"** – כך, דברי תורה, צריכים להיות

מסודרים כל אחד במקומו הראוי לו, ואין לערבב נושאים ולבלבל תחומים.

⊙ **"הגפן, אינה יכולה להנטע עם אילן אחר"** (אלא עם מינה בלבד) – כך אשה כשרה, אינה מסוגלת לקיים נטיעות (בנים) מאיש אחר.

⊙ **"הגפן, נמוכה מכל האילנות אבל שולט בהם שהוא נשען על כולם"** – רמז ללומדי התורה, שהם נראים שפלים בעולם הזה, אבל לעתיד לבוא, הם עתידים לשלוט בכל העולם.

⊙ **"הענבים, החרצנים נמצאים בתוכה"** – רמז לערבב רב והאספסוף הנמצא בתוך ישראל.

⊙ **"הענבים, כאשר הם באשכול אחד, אין הרוח יכולה להם"** – כך ישראל, כשהם באחדות, אין שום רוח רעה שבאומות העולם יכולה להם.

ובזוהר מובא: פתח רבי יוסי ואמר: "אשתך כגפן פריה ברכתך ביתך בגיך כשתילי זיתים סביב לשלחןך" (תהילים קכז ג) "אשתך כגפן פריה" – כל זמנא דאתתא ברכתך ביתא ולא נפקא לבר היא צנועה ואתחזי לאולדא בגין דכשרן (וזה הקדוש ברוך הוא פ' וירא דף קטו ע"ב).
הסבר: כל זמן שהאשה מתנהגת ומתלבשת בצניעות ראויה להוליד בנים כשרים.

תאנה

ייקח תאנה ויאמר: "נוצר תאנה יאכל פריה וישומר אדונו יכובד" (בישלי כז, יז). וראוי להימנע מלאכול תאנה בגלל הקושי העצום בבדיקתה מתולעים.

לקט מדברי חכמינו על התאנה:

"נוצר תאנה יאכל פריה" [משלי כז, יח] – נמשלו דברי תורה לתאנה [עירובין נד, א].

למה נקרא שמה תאנה? לשון תואנה. כמו: "תאנה ואניה" שהיא הביאה תואנה (מיתה) לעולם, כי ממנה אכל אדם הראשון בחטא עץ הדעת. וזה רמז לדברי חז"ל: "אין הערוד ממית, אלא החטא ממית" (מעשה באחד שנשכו ערוד ומת, אמרו חז"ל: לא הערוד ממית, אלא החטא ממית) וכן אמרו חז"ל: "אין מיתה – בלא חטא".
 * "עץ התאנה, כל זמן שממשמשין בו, מוצאים בו תאנים בשלות. לפי, שאינן בשלות בבת אחת, אלא היום מעט ומחר מעט וכל שעה ראוי לאכול מהן". וזה רמז לדברי תורה: שכל זמן שאדם עמל בהן, הוא מוצא בהם טעם. * "תאנה שהיא כבר בשלה, אם שוהה רגע יותר, מתליעה" – זה רמז למאמר: "מצוה שבאה לידך – אל תחמיצנה".

● "התאנה, כולה יפה לאכילה" – כך התורה כולה יפה, כי לא נופל ממנה דבר כי כולה אמת.

● "התאנה, מתוקה בפי כל אדם" – רמז לאיש התורה, שהוא מתוק בפי כל (נוח לבריות).

● "התאנה, יש בה הרבה גרעינים" – כך האדם התורני, צריך שיהיו בו הרבה מעשים טובים.

ובזוהר מובא: אלא תאנא כיון שנכנס יעקב, נכנס עמו גן עדן. ותאנא, אותן הבגדים היו של אדם הראשון דכתיב ויעש ה' אלקים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם והוציאם מגן עדן ואי תימא דכתיב ויתפרו עליה תאנה דאינון הו, אי הכי אמאי כתיב ויעש ה' אלוקים. וכתיב כתנות עור, הא לא הו אלא עליה תאנה אלא כתרוממו, לבושין דיקר והו סלקין ריחין מבוסמא דעדן. (וזה הקדוש שמוט פ' ברא דף לט ע"א)

רימון

ייקח גרגרי רימון ויאמר "כפלוז הרימון רקתך מבעד לצמתך" (שיר השירים) ויאכלם.

לקט מדברי חכמינו על הרימון:

"כפלה הרימון רקתך" אלו ישראל [שמו"ר לו, א].

למה נקרא שמו רימון? מלשון רם [=גבוה], כמו: "רם על כל גוים ה'" וזה רמז למעלה הנרמזת בו, שאפילו ריקנים שבישראל מלאים מצוות כרימון ומעשיהם גבוהים ורמים ממעשה האומות.

● "הרימון, כולו גרעינים" – רמז למאמר חז"ל על הפסוק: "כפלה הרימון רקתך"

"רקתך" – שאפילו ריקנים שבעם ישראל, מלאים מצוות כרימון. ויש שכתבו (מלבי"ם שיר השירים ח' ב, ועוד) שיש רימונים שנמצאים בתוכם תרי"ג גרעינים, וזה רמז לתרי"ג המצוות הרמזות בהם.

למה נקרא שמו רימון? מלשון השלכה – כמו: "רמה בים" – רמז לדברי רבי מאיר: "רימון מצא, תוכו אכל, קליפתו זרק". ובא ללמדנו שאי אפשר להשיג בעולם גם את הגשמיות וגם את הרוחניות יחד, אלא צריכים לברור את הרע ואת תאוות החטא ולהשליכם. ואח"כ, כל הנותר יהא ראוי לאכילה כמו תוכו של הרימון.

● "הרימון, פריו מתוק" – רמז לאגדות התורה, שיש בהם טעם ותענוג. כמו שדרשו על הפסוק:

"מעסיס רימוני" – אלו ההגדות שטעמן כרימון.

● "הרימון, יש בו שני סוגים, אחד: שמתוק מעיקרו. ואחר – חמוץ ונעשה מתוק" – כך ישראל: יש בהם שהיו צדיקים מתחילתם ולא חטאו, ויש בהם בעלי תשובה שמתחילה היו חמוצים ועכשיו נהפכו מתוקים. (כל הקטעים מתוך ספר אלפי מנשה לגר"י מחפוז)

ובזוהר מובא: תא חזי, דודקא כד יתי לגבה יימא לגבי תרין משיחין "נשכימה לכרמים" – דאינון ישראל, די בהון איתמר: "כי כרם ה' צבאות בית ישראל", "נראה הפרחה הגפן" – דאיהי שכינתא בהון "הנצו הרימונים" אלן אינון דמליין מצות פרמון וזה הקדוש ברוך הוא דף קמ"ד.

ובסיום יברך על "פרי אדמה" ו"שהכל" [אם ברך על יין, ל"שהכל" יקח מאכל ולא שתיה]. ומי שיש לו פירות שונים נוספים יאכלם כעת (מבלי לברך) ובסיום הסדר לא ישכח לברך ברכה אחרונה כל דבר כברכתו.